

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	11519 - Literatura Catalana i Història de la Cultura (1890-1936) / 1
Titulació	Màster U. de Llengua i Literatura Catalanes: C. A. C. del Pat. Immat.
Crèdits	3
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Damià Pons Pons damia.pons@uib.cat						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria

Contextualització

L'assignatura 'Literatura catalana i història de la cultura (1890-1936)' se situa en el context del Màster Universitari en LLENGUA I LITERATURA CATALANES: CONEIXEMENT I ANÀLISI CRÍTICA DEL PATRIMONI IMMATERIAL i del Grau en Llengua i Literatura catalana com una matèria optativa que complementa les altres matèries de literatura que hi ha incloses en el pla d'estudis del màster. Per això, és especialment recomanable per a aquells alumnes que segueixen l'itinerari 2 del màster: 'De la literatura com a patrimoni als estudis literaris'.

Per a aquells alumnes que no provinguin del Grau en Llengua i Literatura Catalanes o de l'extingida llicenciatura en Filologia Catalana de la UIB, els podrà servir com un complement de qualsevol assignatura de literatura catalana contemporània.

Requisits

Essencials

Basta tenir uns coneixements bàsics de la literatura catalana produïda entre el 1890 i la Guerra civil (1936-1939).

Cal saber expressar-se correctament en català, tant per escrit com oralment.

Competències

Guia docent

Específiques

- * E1. Conèixer les diferents teories sobre el concepte d'història cultural. E2. Observar la relació existent entre la literatura i la història. E3. Aprendre a interrelacionar la literatura amb les altres arts (música, pintura, arquitectura) i també amb els corrents ideològics i les entitats civils o públiques que varen promoure la institucionalització de la cultura. .

Genèriques

- * G2. Desenvolupar treballs d'iniciació a la investigació literària en el marc teòric i pràctic dels estudis d'història cultural. G3. Adquirir la capacitat de cercar, sistematitzar i interrelacionar coneixements procedents de diferents camps del saber. G22. Estimular la voluntat de recerca dels alumnes i la seva capacitat de realitzar treballs de forma autònoma. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

Els continguts de l'assignatura queden distribuïts en dos grans blocs cronològics:

1. Literatura, cultura, ideologia i història en el període 1890-1906: l'època del Modernisme.
2. Literatura, cultura, ideologia i història a partir de 1906 i fins al 1936: del Noucentisme a la Guerra civil.

Continguts temàtics

1. LITERATURA, CULTURA, IDEOLOGIA I HISTÒRIA EN EL PERÍODE 1890-1906: L'ÈPOCA DEL MODERNISME

1. 1. Els precedents: dels decrets de Nova Planta al període inicial de la Restauració borbònica. Introducció al procés oposat de minorització i d'afirmació identitària patits o desenvolupats, segons el cas, per la llengua i la cultura catalanes al llarg del segle XIX.

1. 2. Les bases teòriques del catalanisme/mallorquinisme polític i cultural: *Lo catalanisme*, de Valentí Almirall, i *La cuestión regional*, de Miquel dels Sants Oliver. Altres aportacions: Jaume Brossa, Joan Maragall i Gabriel Alomar. L'obra i els plantejaments ideològics dels escriptors en relació al pensament catalanista/mallorquinista. El doble binomi identitat-creativitat i identitat-universalitat. Els casos de Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover i Miquel dels Sants Oliver. La superació definitiva del bilingüisme diglòssic i la integració activa dels escriptors mallorquins en l'espai cultural català global.

1. 3. La institucionalització de la cultura: a) des de la iniciativa civil: diaris i revistes, certàmens literaris i manifestacions artístiques col·lectives, entitats diverses; b) des de l'Església: el pla d'estudis mallorquinista implantat al Seminari Diocesà de Palma i la tasca de creació d'institucions culturals promoguda pel bisbe Pere Joan Campins i Antoni M. Alcover; i c) des del poder polític: l'Estat, les diputacions provincials i els ajuntaments.

1. 4. La representació de la natura en la plàstica paisatgística (Santiago Rusiñol, Joaquim Mir, Antoni Gelabert) i en la poesia (Joan Maragall, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover i Gabriel Alomar) d'entre els segles XIX i XX.

Guia docent

1. 5. El nacionalisme musical i la creació literària: la cançó tradicional i les poesies musicades com a punt de trobada. Les iniciatives compartides pels músics i pels poetes.

Lectures:

- Antologia de textos (poesia, prosa de no ficció, escrits programàtics, estudis crítics) d'autors ben diversos: Marià Aguiló, Josep Lluís Pons i Gallarza, Josep Tarongí, Valentí Almirall, Miquel dels Sants Oliver, Jaume Brossa, Joan Maragall, Gabriel Alomar, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover...

2. LITERATURA, CULTURA, IDEOLOGIA I HISTÒRIA A PARTIR DE 1906 I FINS AL 1936: DEL NOU CENTISME A LA GUERRA CIVIL:

2. 1. Els fonaments ideològics del Noucentisme: *La tradició catalana*, de Josep Torras i Bages, *La nacionalitat catalana*, d'Enric Prat de la Riba, el *Glosari*, d'Eugeni d'Ors, i les *Horacianes*, de Miquel Costa i Llobera. La relació entre la cultura i la política en el període 1906-1936/1939, en els diferents moments històrics.

2. 2. Conservadorisme i tradicionalisme, catolicisme i classicisme: paral·lelisme entre les manifestacions ideològico-polítiques, les literàries i les artístiques. Formes i valors morals i cívics en els textos noucentistes. El *Glossari* d'Eugeni d'Ors. La poesia de Josep Carner i la pintura de Joaquim Sunyer. El grup mallorquí de la revista *Migjorn* (1906-1907). La representació del paisatge en l'obra poètica de Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà, Llorenç Riber. El món viscut i el món imaginat en els poetes illencs de la tradició noucentista: Guillem Colom, Miquel Forteza, Joan Pons i Marquès, Rafel Ginard...

2. 3. La institucionalització de la cultura al Principat de Catalunya: a) les mesures favorables a la cultura catalana impulsades per la Diputació de Barcelona, per l'Institut d'Estudis Catalans i per la Mancomunitat de Catalunya; i b) les iniciatives editorials diverses orientades a la normalització de la lectura en català. Les bases per a la creació d'una cultura nacional consolidada: èxits i limitacions. La institucionalització cultural a Mallorca: a) la provincianització promoguda per l'Estat; i b) les iniciatives civils de resistència i d'afirmació identitària: el grup de *La Veu de Mallorca* (1917-1919) i del Centre Regionalista de Mallorca, l'Associació per la Cultura de Mallorca i *La Nostra Terra*. El pensament polític paral·lel al moviment literari mallorquí: Miquel Ferrà, Joan Estelrich i Guillem Forteza.

2. 4. De la ruptura impulsada per les avantguardes a la interrupció del procés de normalització de la cultura catalana provocada per la implantació de la dictadura franquista. De les manifestacions de l'avantguarda que revitalitzen i modernitzen la literatura, l'art i l'arquitectura catalanes fins a les primeres mesures que en varen pretendre l'extermini, de la cultura catalana. El període intens i productiu de la Segona República: la institucionalització impulsada per la Generalitat, l'aparició de nous creadors, el desenvolupament de processos d'innovació estètica, la socialització del consum cultural, l'expressió literària d'ideologies transformadores des de la perspectiva nacional i social. La poesia de Joan Salvat-Papasseit, de Josep Vicenç Foix i de Joan Oliver 'Pere Quart' i les pintures de Joan Miró i Salvador Dalí: complicitats, arrelament i universalitat.

Lectures:

- Antologia de textos (poesia, prosa de no ficció, escrits programàtics, estudis crítics) d'autors ben diversos: *La tradició catalana*, de Josep Torras i Bages, *La Nacionalitat Catalana*, d'Enric Prat de la Riba, Eugeni d'Ors, Josep Carner, Jaume Bofill i Mates, Miquel Ferrà, Antoni Rovira i Virgili, Andreu Nin, Joan Estelrich, *Pel ressorgiment polític de Mallorca*, de Guillem Forteza, Joan Salvat-Papasseit, Salvador Dalí, Joan Oliver 'Pere Quart'...

Guia docent

Metodologia docent

La metodologia que s'utilitza en aquesta assignatura combinarà l'exposició de continguts teòrics amb els exercicis pràctics. En tot moment s'interrelacionaran els textos literaris amb els diferents fets històrico-culturals i amb les diferents manifestacions ideològiques i artístiques, especialment amb la teoria del fet nacional, la pintura i la música.

Les explicacions s'acompanyaran amb extensos dossiers de textos, de naturalesa prou diversa: escrits programàtics, estudis històrico-culturals i literaris, poemes, mostres de prosa de no ficció.....

Almenys una part considerable d'aquests materials seran al'Aula Digital per tal que els alumnes hi puguin accedir fàcilment i els puguin treballar de manera no presencial.

Activitats de treball presencial (0,72 crèdits, 18 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposicions teòriques orals	Grup gran (G)	Explicació i contextualització dels temes del programa	10
Classes pràctiques	Anàlisi dels textos	Grup gran (G)	Anàlisi dels textos inclosos a les dues antologies, sempre en relació amb els temes explicats a classe.	8

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (2,28 crèdits, 57 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Realització d'un treball de recerca	Dues tasques: a) Respondre tot un seguit de qüestionaris, en referència als temes tractats i als textos comentats; b) A proposta del professor, cada alumne realitzarà un treball de recerca que implicarà la consulta de fons arxivístics o d'hemeroteca..	57

Guia docent

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Lectura obligatòria dels textos inclosos als dossiers i projecte de recerca

Modalitat: Estudi i treball autònom individual

Tècnica: Treballs i projectes (recuperable)

Descripció: Antologia de textos.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 100%

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Anàlisi dels textos

Modalitat Clases pràctiques

Tècnica Treballs i projectes (**no recuperable**)

Descripció Anàlisi dels textos inclosos a les dues antologies, sempre en relació amb els temes explicats a classe.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 40%

Realització d'un treball de recerca

Modalitat Estudi i treball autònom individual

Tècnica Treballs i projectes (**recuperable**)

Descripció Dues tasques: a) Respondre tot un seguit de qüestionaris, en referència als temes tractats i als textos comentats; b) A proposta del professor, cada alumne realitzarà un treball de recerca que implicarà la consulta de fons arxivístics o d'hemeroteca..

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 60%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Guia docent

Bibliografia bàsica

- AA.DD. (1993): *Cent anys de catalanisme. A propòsit del centenari de les Bases de Manresa*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- AA.DD. (1995): *Història: Política, societat i cultura dels Països Catalans. Volum 8. L'època dels nous moviments socials, 1900-1930*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- AA.DD. (1996): *Història: Política, societat i cultura dels Països Catalans. Volum 7. La consolidació del món burgès, 1860-1900*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- AA.DD. (1999): *Història: Política, societat i cultura dels Països Catalans. Volum 9. De la gran esperança a la gran ensulsiada, 1930-1939*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- AA.DD. (2004): *Història de les Illes Balears. Volum III. Del segle XVIII borbònic a la complexa contemporaneïtat*. Barcelona: Edicions 62.
- AA.DD. (2015): *Anàlisi històrica de la identitat catalana*. Barcelona: IEC.
- AVIÑO, Xosé (2000): *Història de la música catalana, valenciana i balear. Volum IV. Del Modernisme a la Guerra civil (1900-1939)*. Barcelona: Edicions 62.
- AVIÑO, Xosé, Jaume Carbonell i Francesc Cortès (2000): *Història de la música catalana, valenciana i balear. Volum III: Del Romanticisme al Nacionalisme*. Barcelona: Edicions 62.
- BURKE, Peter (2000): *Formas de historia cultural*. Madrid: Alianza.
- BURKE, Peter (2006): *¿Que es la historia cultural?*. Barcelona: Paidós.
- FONTANA, Josep (2014): *La formació d'una identitat. Una història de Catalunya*. Barcelona: Eumo.
- FONTBONA, Francesc, i Francesc Miralles (1985): *Història de l'art català. Volum VII. Del Modernisme al Noucentisme, 1888-1917*. Barcelona: Edicions 62.
- MARFANY, Joan Lluís (1995): *La cultura del catalanisme*. Barcelona: Empúries.
- MARFANY, Joan Lluís (2016): *Nacionalisme espanyol i catalanitat*. Barcelona: Edicions 62.
- MASSOT I MUNTANER, Josep (1993): *Llengua, literatura i societat a la Mallorca contemporània*. Barcelona: Curial / PAM.
- MIR, Gregori (1990): *El mallorquinisme polític (1840-1936)* (2 volums). Palma: Editorial Moll.
- MIRALLES, Francesc (1983): *Història de l'art català. Volum VIII. L'època de les avantguardes, 1917-1970*. Barcelona: Edicions 62.
- MOLAS, Joaquim (2009): *Sobre la construcció de la literatura catalana*. Palma: Lleonard Muntaner.
- WATSON, Peter (2002): *Historia intelectual del siglo XX*. Barcelona: Crítica.
- WILLIAMS, Raymond: *Cultura i societat (1780-1950)*. Barcelona: Laia.

Bibliografia complementària

- AA.DD. (1990): *El Modernisme* (2 volums). Barcelona: Lumwerk.
- AA.DD. (1992): *Avantguardes a Catalunya, 1906-1936*. Barcelona: Fundació Caixa de Catalunya.
- AA.DD. (1994): *El Noucentisme. Un projecte de modernitat*. Barcelona: Generalitat de Catalunya / Enciclopèdia Catalana / Centre de Cultura Contemporània.
- AA.DD. (2015): *La Mancomunitat de Catalunya (1914)*. Barcelona: IEC / Diputació de Barcelona.
- AULET, Jaume (1992): *Josep Carner i els orígens del Noucentisme*. Barcelona: Curial / PAM.
- BURDIEL, Isabel, i Justo SERNA (1996): *Literatura e historial cultural, o ¿Por qué los historiadores deberíamos leer novela?*. Valencia: Eutopias.
- CACHO VIU, Vicente (1998): *El nacionalismo catalán como factor de modernización*. Barcelona: Quaderns Crema.
- CASASSAS, Jordi (1999): *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya. Materials per a un assaig d'història cultural del món català contemporani (1808-1975)*. Barcelona: Pòrtic.
- CASASSAS, Jordi (2017): *La voluntat i la quimera. El Noucentisme català entre la Renaixença i el Marxisme*. Barcelona: Pòrtic.
- CASTELLANOS, Jordi (1998): *Intel·lectuals, cultura i poder. Entre el Modernisme i el Noucentisme*. Barcelona: La Magrana.
- GRAMSCI, Antonio (1973): *Cultura i literatura*. Barcelona: Ediciones de bolsillo.

Guia docent

- GRAÑA, Isabel (2007): *Els poetes de l'Escola Mallorquina i l'Associació per la Cultura de Mallorca*. Barcelona: PAM
- MARFANY, Joan Lluís (1975): *Aspectes del Modernisme*. Barcelona: Curial.
- MAS I VIVES, Joan (2008): *La construcció d'una identitat. El debat ideològic i cultural entorn de J. M. Quadrado i J. Ll. Pons i Gallarza*. Palma: Lleonard Muntaner.
- MASSOT I MUNTANER, Josep (1978): *Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra*. Barcelona: PAM..
- MASSOT I MUNTANER, Josep (2017): *Els mallorquins i la llengua autòctona*, inclòs a *De València i Mallorca*. València: Universitat de València.
- MOLAS, Joaquim (1983): *La literatura catalana d'avantguarda, 1916-1938*. Barcelona: Antoni Bosch.
- MOLAS, Joaquim (2010): *Aproximació a la literatura catalana del segle XX*. Barcelona: Base.
- PANYELLA, Ramon, I Jordi MARRUGAT (EDS.) (2006): *L'escriptor i la seva imatge. Contribució a la història dels intel·lectuals en la literatura catalana contemporània*. Barcelona: L'Avenç.
- PONS, Damià (1998): *Ideologia i cultura en la Mallorca d'entre els segles XIX i XX. El grup regeneracionista de "La Almudaina"*. Palma: Lleonard Muntaner.
- PONS, Damià (2006): *Cultura i literatura a Mallorca entre els segles XIX i XX*. Palma: Hora Nova.
- PONS, Damià (2002): *Entre l'afirmació vitalista i la desfeta col·lectiva. Escriptors i idees a la Mallorca del primer terç del segle XX*. Barcelona: PAM.
- ROSSELLÓ BOVER, Pere (1997): *Els moviments literaris a les Balears (1840-1990)*. Palma: Documenta Balear.
- ROSSELLÓ BOVER, Pere (2006): *La narrativa i la prosa a Mallorca a l'inici del segle XX*. Barcelona: PAM..
- UTE, Daniel (2005): *Compendio de historia cultural. Teorías, práctica, palabras clave*. Madrid: Alianza..
- VALLCORBA, Jaume (1994): *Noucentisme, mediterranisme i classicisme: apunts per a la història d'una estètica*. Barcelona: Quaderns Crema.

